

optymizmem wyznaniowym i nie uwzględnia realiów sądownictwa kościelnego w wielu Kościołach partykularnych, nie wyłączając Polski.

5. Rozprawę doktorską ks. P. Steczkowskiego oceniam jako staranne i wnikliwe studium z kanonicznego prawa małżeńskiego. Jej konstrukcja jest logiczna i treściowo spójna, terminologia precyzyjna, dość szeroki zakres wykorzystanych źródeł i literatury (w niemal wszystkich językach kongresowych – szkoda jednak, że w stosunkowo małym stopniu sięgnął do opracowań polskich, nie wykorzystując szansy promocji polskiej kanonistyki) oraz poprawny sposób ich wykładni. Staranna redakcja techniczna dodatkowo podnosi wartość tej rozprawy. Sądzę, iż jest ona godna polecenia wszystkim kanonistom oraz pracownikom sądów kościelnych.

Bronisław W. Zubert OFM

Studia z prawa wyznaniowego, nr 1, red. Artur Mezglewski i Waldemar Janiga, opracowano w Katedrze Prawa Wyznaniowego KUL, Lublin 2000, ss. 191, Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu

Zmiany zachodzące w systemach politycznych Europy wpływają na dezaktualizację prawa w różnych dziedzinach i wymagają ustawodawstwa uaktualniającego. Stąd zaznacza się ożywiona działalność interpretacyjna różnych ośrodków naukowych w zakresie prawa wyznaniowego. Na uwagę zasługuje publikacja pt. *Studia z prawa wyznaniowego* opracowana w Katedrze Prawa Wyznaniowego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, która zapowiada serię wydawniczą, publikującą aktualne zagadnienia w zakresie prawa wyznaniowego.

Całość dzieła składa się z 9 artykułów, poprzedzonych wstępem kierownika katedry ks. prof. dr. hab. H. Misztala, który określił cel i zakres prezentowanej publikacji oraz perspektywę współpracy z innymi ośrodkami naukowymi.

Pierwszy artykuł autorstwa ks. H. Misztala, zatytułowany *Gwarancje prawa międzynarodowego i polskiego w zakresie uprawnień rodziców do wychowania dzieci* (s. 5-20), obejmuje zagadnienia dotyczące kompetencji rodziców, uwzględniając prawo międzynarodowe i aktualne ustawodawstwo polskie, jednocześnie podkreślając wolność wyboru edukacji w prawidłowym rozwoju dziecka, uwzględniając prawo należne rodzinie do wychowania i swobodnego wyboru szkoły, a przede wszystkim edukacji religijnej. W podsumowaniu Autor wskazał na dokumenty źródłowe, na podstawie których wyprowadził wnioski.

Autorstwa A. Mezglewskiego są dwa artykuły, *Nauczanie religii w Polsce Ludowej* (s. 21-36) – ukazuje trzy okresy zmieniającego się stanu prawnego nauczania religii w szkole w latach 1945-1990 oraz *Skierowanie do nauczania religii* (s. 37-47)

– zestawia przepisy prawa kanonicznego regulujące podstawy prawne zatrudnienia katechety, a także uzyskanie i utratę misji kanonicznej.

Czwarty artykuł podzielony na dwie części, opracowany przez ks. W. Janigę nosi tytuł *Zasady awansu zawodowego nauczycieli religii* (s. 49-64). Przedstawia on drogę podwyższania kwalifikacji zawodowej, wiążącej się także ze stopniowym wzrostem wynagrodzenia katechety. Autor słusznie zaznacza, iż katechizacja powinna w sposób integralny uwzględniać proces wychowawczy, w rodzinie, Kościele i szkole. Określa także kryteria dotyczące dokumentacji awansu, które są takie same jak w stosunku do nauczycieli innych przedmiotów, oraz *Obowiązujące akty prawne dotyczące nauczania religii w szkole* (s. 65-100). Artykuł zawiera aktualny zbiór przepisów prawa wyznaniowego, jest przedstawiony rzetelnie, stanowi znaczną pomoc w dotarciu do aktualnych norm z tej dziedziny.

Kolejny piąty artykuł, *Status ubezpieczeniowy osób duchownych zatrudnianych na podstawie stosunku pracy* (s. 101-116), autorstwa ks. Piotra Stanisza, uwzględnia specyfikę sytuacji prawnej w zakresie ubezpieczeń osób duchownych zatrudnianych na podstawie stosunku pracy oraz kwestie dotyczące ubezpieczenia zdrowotnego. Autor twierdzi, iż w tej dziedzinie, pomimo nowelizacji prawa, brak klarowności przepisów, a regulacje prawne dopuszczają różną ich interpretację.

Artykuł szósty, *Represje władz komunistycznych wobec lubelskiej placówki Zgromadzenia Sług Jezusa* (s. 117-1142) napisany przez M. Ordon, przedstawia politykę władz wobec zakonów – podając jako egzemplifikację Zgromadzenie Sług Jezusa – stosowaną na całym terytorium państwa polskiego. Opisuje represje, działania nielegalne wobec zgromadzenia oraz stopniową likwidację placówki zakonnej.

P. Smoleń w swym artykule umieszczonym jako kolejny w omawianej publikacji, a noszącym tytuł *Ulgi mieszkaniowe w podatku dochodowym od osób fizycznych* (s. 143-158) zestawia poszczególne ulgi budowlano-mieszkaniowe oraz ulgi na budownictwo wielorodzinne. Stwierdza, iż przynoszą one znaczne korzyści w realizacji podjętych zadań. Wnioskuje iż ulgi nie sprzyjają polityce prorodzinnej, postulując zastąpienie funkcjonujących regulacji prawnych innymi, ułatwiających nabycie własnej nieruchomości.

W ósmym artykule *Obligatoryjne zwolnienia podmiotowe od podatku VAT* (s. 159-172) Autorka M. Dudy dowodzi, iż wprowadzenie podatku od towarów i usług w Polsce przysparza podatnikom wiele trudności. Skupiła się Ona na przedstawieniu spraw związanych z obligatoryjnym zwolnieniem podmiotowym. W konkluzji stwierdza, iż „korzystanie ze zwolnienia podmiotowego z podatku od towarów i usług oznacza z jednej strony zwolnienie podatnika z podatku w odniesieniu do dokonanej przez niego sprzedaży, z drugiej natomiast utratę prawa do zwrotu podatku zapłaconego przy zakupach nakładów”, powodując w praktyce mniejsze zainteresowanie drobnymi przedsiębiorstwami korzystaniem z omawianych zwolnień.

W ostatnim artykule *Kontrola podatkowa: prawa i obowiązki stron postępowania* (s. 173-190) M. Münnicha wyjaśnia pojęcie kontroli podatkowej, praw i obowiązków urzędników dokonujących owej kontroli, a także ich zakres. W konkluzji Autorka stwierdza, iż kontrola podatkowa powinna być skuteczna, przybierając jednak formy cywilizacyjne. Dalej zauważa, iż brak także proporcji między prawami i obowiązkami

mi, zaznaczając ponadto występowanie wielu nie sprecyzowanych przepisów, wywołujących niezadowolenie podatników.

Cała publikacja odznacza się przejrzystością w hierarchizacji faktów, istotnych w rozstrzygnięciu kwestii prawnych, dotyczących nauczania religii w szkołach. Została napisana językiem zrozumiałym, nawet dla czytelników spoza środowiska prawniczego.

Opracowanie i zestawienie przepisów prawa, dotyczących różnych dziedzin życia społecznego, może służyć pomocą różnym grupom społecznym w zapoznaniu się z nowymi rozwiązaniami prawnymi. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż redaktorami pracy są wybitni znawcy przedmiotu, którzy profesjonalnie zajmują się prawem wyznaniowym i są znawcami przepisów prawnych dotyczących innych dziedzin prawa. Publikacja nawiązuje do prawa międzynarodowego, prezentując stanowisko tolerancji religijnej oraz aspekt aksjologiczny przedstawionych zagadnień. Czytelników powinny zainteresować przede wszystkim aktualne zagadnienia dotyczące zabezpieczenia praw i obowiązków wiernych w szkołach. Przedstawione opracowanie jest podstawą dobrego zrozumienia i właściwego korzystania z ustawodawcy wyznaniowego. Bardzo cenny jest również zamieszczony zestaw materiału źródłowego, nadający publikacji praktyczne zastosowanie.

Ks. Stanisław Tymosz

Ks. Seweryn Ś w i a c z n y, *La disolución del vínculo en el matrimonio de los no bautizados: Ejercicio de la potestad Pontificia* (Cuadernos doctorales. Derecho Canónico, Derecho Ecclesiástico del Estado, 16), Facultad de Derecho Canónico, Instituto Martín de Azpilcueta, Universidad de Navarra, Pamplona 1999, s. 65-125

1. W serii *Cuadernos doctorales*, wydawanej przez Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Navarra w Pamplonie, ks. S. Świaczný opublikował streszczenie swojej rozprawy doktorskiej, którą obronił na tymże Wydziale w dniu 19. 06. 1998 r. Jej promotorem był poważany i znany specjalista w zakresie prawa małżeńskiego Juan Ignacio Bañares, profesor tegoż Wydziału. W dysertacji Autor podejmuje zagadnienie rozwiązania węzła w przypadku małżeństwa osób nieochrzczonych i próbuje dokonać jego prawnego usystematyzowania. Struktura metodyczna i merytoryczna pracy jest jasna i logiczna. Na streszczenie składają się: wstęp, dwie części, wnioski końcowe, bibliografia i dokładny spis treści całej pracy.

2. Pierwsza część (s. 65-92) ma charakter historyczny. Autor w dużym skrócie prezentuje kształtowanie się interesującego go problemu w pierwszym tysiącleciu chrześcijaństwa. Punktem wyjścia jest analiza wypowiedzi św. Pawła z *Pierwszego*